

Határokon átnyúló szolgáltatások a belső piacon: fontos hozzájárulás a gazdasági és társadalmi kohézióhoz

Tanulmány

Összefoglaló

Az európai egységes piac kétségtelenül hozzájárult egész Európában a jólét és a prosperitás növeléséhez azáltal, hogy garantálja az áruk, a tőke, a szolgáltatások és a munkaerő tagállamok közötti szabad mozgását. Ez a tanulmány az utóbbi két szempontra összpontosít, különös tekintettel a határokon átnyúló szolgáltatásokra. A határokon átnyúló szolgáltatások esetében pedig gyakori, hogy egy személy valóban átlépi a tagállamok közötti határt. Ilyen szolgáltatások egy rövid utazás alkalmával vagy a munkavállalók hosszabb ideig történő kiküldetése révén nyújthatók. A munkavállalók külföldi szolgáltatásnyújtás céljából történő ideiglenes kiküldetését az Európai Unió irányelvei szabályozzák. A jogszabályok célja, hogy egyértelmű keretet biztosítsanak a tisztességes verseny garantálásához és a kiküldött munkavállalók jogainak tiszteletben tartásához, hogy mind a vállalkozások, mind pedig a munkavállalók teljes mértékben kiaknázhassák a belső piacon rejlő lehetőségeket. A túlságosan szigorú szabályozás azonban az alacsonyabb munkatermelékenységű vállalatok számára piaci akadályt is jelenthet.

Annak érdekében, hogy bemutassa az európai szolgáltatási piac túlszabályozásának lehetséges hatásait, ennek a tanulmánynak az a célja, hogy számszerűsítse a határokon átnyúló szolgáltatások értékét az európai gazdasági és társadalmi kohézió szempontjából.

2014-ben az Európai Unióban mintegy **10,9 millió munkahely** alapult határokon átnyúló szolgáltatások más európai tagállamokba irányuló exportján. 2000 óta a határokon átnyúló szolgáltatásoktól függő munkavállalók teljes létszáma csaknem megkétszereződött. Míg az EU-ban az összefoglalkoztatottság 5,5%-kal nőtt, a határokon átnyúló szolgáltatásoktól függő foglalkoztatottság 94%-kal nőtt, **egyértelműen támogatva a foglalkoztatás növekedését** az EU-ban.

Míg Közép- és Kelet-Európában a kisebb európai országok és tagállamok – teljes munkaerejükhez viszonyítva – többet fektetnek be a határokon átnyúló szolgáltatások piacán, a legtöbb határokon átnyúló szolgáltatásoktól függő munkahely valójában az EU-15 tagállamokban található. A határokon átnyúló munkahelyek mintegy 74 százaléka ezekben az országokban található, és az Egyesült Királyság, Németország és Franciaország foglalkoztatja a legtöbb munkavállalót a határokon átnyúló szolgáltatásokat kínáló munkahelyeken. Ez a megállapítás összhangban van a határokon átnyúló szolgáltatásokra vonatkozó korábbi kutatással, amely az A1 hordozható dokumentumok számán alapul. Az itt regisztrált munkavállaló- kiküldetések több mint 38%-a egy magas bérszintű tagállamból egy másikba irányul. E két eredmény azt mutatja, hogy a határokon átnyúló szolgáltatások exportja **minden tagállamban fontos gazdasági tényező**. Összességében az uniós szolgáltatások egységes piacának legnagyobb haszonélvezője az Egyesült Királyság. A brexit az Egyesült Királyságban 1,7 millió határokon átnyúló szolgáltatásokat nyújtó munkahelyet fenyeget.

Míg a határokon átnyúló szolgáltatásokat gyakran a munkaerő-igényes feladatokkal társítják, a tanulmány rámutat arra, hogy a **tudásintenzív szolgáltatási ágazatokban** a határokon átnyúló szolgáltatások exportjától függő **munkahelyek közel ugyanolyan mértékben növekedtek, mint a munkaerő-igényes feladatok**. A tudásintenzív szolgáltatási ágazatokban a határokon átnyúló

szolgáltatásoktól függő munkahelyek száma 2000 óta 77%-kal nőtt. Az EU-28 tudásintenzív szolgáltatási ágazataiban a munkahelyek mintegy 4,2%-a a határokon átnyúló szolgáltatások exportjától függ. Emellett az a gazdasági ágazat, amely a határokon átnyúló szolgáltatások exportjától leginkább függ, a szakmai, tudományos és műszaki szolgáltatásnyújtás szektora. Az EU-28-ban az ágazat munkahelyeinek mintegy 13,6 százaléka a határokon átnyúló szolgáltatások exportjától függ. Ez azt mutatja, hogy a határokon átnyúló szolgáltatások nem korlátozódnak a munkaerő-igényes munkahelyekre, hanem a tudásintenzív munkahelyek szempontjából is rendkívül fontosak a magas béreket kínáló ágazatokban.

A gazdasági jólétet és a foglalkoztatás növekedését illetően a tanulmány **egyértelmű pozitív összefüggést talál a határokon átnyúló szolgáltatások, valamint a gazdasági és foglalkoztatási növekedés között.** Azok az országok, ahol a határokon átnyúló szolgáltatások aránya nagyobb, sokkal erőteljesebb növekedést mutattak a foglalkoztatás és a GDP terén, mint azok az országok, amelyek kevésbé érintettek a határokon átnyúló szolgáltatások piacán. Különösen a foglalkoztatás növekedése kapcsolódik szorosan ahhoz, hogy a gazdaságban mekkora a határokon átnyúló szolgáltatásoktól függő munkahelyek aránya. Ha egy ország 1%-kal növeli a határokon átnyúló szolgáltatásoktól függő foglalkoztatásának arányát, összfoglalkoztatottsága várhatóan 0,013%-kal növekszik.

A határokon átnyúló szolgáltatások kedvező hatása nemcsak a nemzetgazdaságban, hanem a tudásintenzív szolgáltatási ágazatokban is megfigyelhető. Azokban az országokban, ahol magasabb a határokon átnyúló szolgáltatások exportjától függő tudásintenzív munkahelyek aránya, a foglalkoztatás nagyobb mértékben növekedett a tudásintenzív szolgáltatási ágazatban, mint egyéb országokban.

A határon átnyúló szolgáltatások aránya és a gazdaság növekedése közötti pozitív összefüggést statisztikai elemzés is alátámasztja. A határokon átnyúló szolgáltatások arányának 1%-os csökkenése mintegy 8 milliárd euróval csökkenthetné a teljes GDP-t az EU-28-ban. Ez a hatás azonban azon a feltételezésen alapul, hogy a határon átnyúló szolgáltatások exportjától függő munkahelyek helyettesíthetők a jelenleg a szolgáltatásokat exportáló ágazatokban dolgozó munkavállalók iránti nemzeti kereslettel, így állandó szinten tartva az összfoglalkoztatást. Mivel 10,9 millió munkavállaló függ a határokon átnyúló szolgáltatások exportjától, a határokon átnyúló szolgáltatások exportjára vonatkozó szigorúbb szabályozási keret gazdasági hatásai valószínűleg jelentősen nagyobbak lesznek. **2014-ben a határon átnyúló szolgáltatások exportjától függő teljes hozzáadott érték az EU-28-ban mintegy 625 milliárd eurót tett ki.**

Mivel a határon átnyúló szolgáltatások arányának pozitív hatása a foglalkoztatás állandó szinten tartása mellett is megfigyelhető, feltételezhető, hogy a szolgáltatásaikat határokon átnyúlóan exportáló ágazatok munkahelyei a jelek szerint a nemzetgazdaság átlagos munkahelyénél nagyobb pozitív hatást gyakorolnak a nemzeti GDP-re.

A tanulmány azt is megállapítja, hogy **a határokon átnyúló szolgáltatások aránya pozitívan korrelál a társadalmi kohézió mutatóival.** Azokban az országokban, ahol a határokon átnyúló szolgáltatások aránya nagyobb, a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának kitett emberek aránya átlagosan alacsonyabb. Emellett az általános közérzet és az élettél való elégedettség is pozitívan korrelál a határokon átnyúló szolgáltatások exportjától függő munkahelyek arányával. Úgy tűnik tehát, hogy a határokon átnyúló szolgáltatásoktól függő foglalkoztatás magasabb aránya **növeli az átlagpolgár gazdasági elégedettségét.**

A határokon átnyúló szolgáltatásoktól függő foglalkoztatás arányának a társadalmi kohézióra gyakorolt hatása jelentős, de abszolút számokban meglehetősen kicsi. A határon átnyúló szolgáltatások arányának 1%-os növekedése az „elégedettségi indexet” egy 1 és 4 pont közötti skálán 0,0086 ponttal emeli. Mivel azonban a korábbi eredmények azt mutatják, hogy a határokon átnyúló szolgáltatások az összfoglalkoztatottság növekedésének fontos mozgatórugói, a határokon átnyúló szolgáltatások társadalmi kohéziós értékének felmérésekor figyelembe kell venni a munkahelyteremtés és a munkahelybiztonság pozitív hatásait.

Ennek eredményeképpen egyértelmű pozitív összefüggés figyelhető meg a határokon átnyúló szolgáltatások exportja és a társadalmi kohézió, a gazdasági növekedés és különösen a foglalkoztatás növekedése között. A határokon átnyúló értékláncok megvalósítása a szolgáltatási ágazatokban így **az európai gazdaság egyik fontos hajtóerejeként** írható le.

A jó életkörülmények harmonizálása az EU-ban fontos tényező az uniós társadalomban. E célkitűzés támogatása érdekében a szolgáltatások európai egységes piacát úgy kell kialakítani, hogy az egyes országok közötti különbségek ne legyenek túl nagyok. A határokon átnyúló szolgáltatások nyújtásának képességére vonatkozó túl szigorú szabályozás azonban kontraproduktív hatással lehet a tagállamok életkörülményeinek harmonizációjára a gazdasági és foglalkoztatási növekedés korlátozása révén.

Míg a szabályozási keretnek garantálnia kell a munkavállalók jogait és munkafeltételeit a határokon átnyúló szolgáltatásokat nyújtó munkahelyeken, el kell kerülni a túlzott szabályozást, amely súlyosan akadályozza a határokon átnyúló szolgáltatások nyújtását. Az e tanulmányban használt adatok azt mutatják, hogy a különböző gazdasági ágazatok eltérő mértékben függenek a határokon átnyúló szolgáltatásoktól, és így a szolgáltatások Unión belüli exportjára vonatkozó szabályok eltérő hatást gyakorolhatnak a gazdasági tevékenységekre. A határokon átnyúló szolgáltatások hatékony szabályozásának figyelembe kell vennie ezeket a különbségeket. Az egységes piac sokkal hatékonyabb lehet, ha **csak olyan szolgáltatási ágazatokra alkalmaz szabályokat, ahol megfelelő szabályozásra van szükség.**